

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา
Institute of Human Rights and Peace Studies

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

แนวทางการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก
“โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา”

AN APPROACH TO SUSTAINABLE PEACEBUILDING BY LOCAL COMMUNITIES
“INTERFAITH BUDDY FOR PEACE MODEL”

Religions for Peace Thailand

มูลนิธิสันติภาพและวัฒนธรรม
Peace and Culture Foundation

ผู้สนับสนุนโครงการ
 มหาวิทยาลัยมหิดล
 มีคุณทองแดง

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

แนวทางการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก
“โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา”

Policy Recommendation

An approach to Sustainable Peacebuilding by local communities
“Interfaith Buddy for Peace Model”

ข้อเสนอเชิงนโยบายนี้เป็นส่วนหนึ่งของ โครงการเพื่อนรักต่างศาสนากับการสร้างสันติภาพ
อย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก โดยได้รับการสนับสนุนทุนจาก โครงการขับเคลื่อนนโยบายชี้
นำสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ประจำปีงบประมาณ 2566

คณะผู้วิจัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัทธ์ธีรา นาคอุไรรัตน์ หัวหน้าโครงการ	
นายหมอชาติ อาแว	นักวิจัยร่วมโครงการ
นางสาวซาริต้า ประสิทธิ์หิมะ	นักวิจัยร่วมโครงการ
นายกฤษณ์อำมหัดนุร กุโนะ	นักวิจัยร่วมโครงการ
ดร.ชาญชัย ชัยสุขโกศล	นักวิจัยร่วมโครงการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉั่มชู สาอุ	นักวิจัยร่วมโครงการ
นายชัชฌนพงษ์ สรรพา	นักวิจัยร่วมโครงการ

และนักวิจัยชุมชนร่วมจาก 4 พื้นที่นำร่อง

แนวทางการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก “โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา”

ความนำ

จากการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง *บทบาทผู้นำศาสนากับการสร้างสันติภาพ (พัทธ์ธีรา, 2563)* พบว่าผู้นำศาสนาเป็นตัวแสดงสำคัญในการยึดเหนี่ยวความกลมเกลียวในสังคมชายแดนใต้และ *เพื่อนรักต่างศาสนา: ผู้นำถักทอสันติภาพและความปรองดองในสังคมไทย* ในช่วงปี 2563-2564 โดยใช้มิติทางสุขภาพเป็นแกนกลางในการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างชุมชนพุทธ-มุสลิม พบว่า มิติทางสุขภาพเป็นสะพานเชื่อมไปสู่การสร้างสันติภาพและความปรองดองในพื้นที่ได้เป็นอย่างดีพอควร อย่างไรก็ตาม การจะชี้วัดได้ว่าการฟื้นฟูความสัมพันธ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไปได้จำเป็นต้องสานต่อการพัฒนากลไกเชื่อมประสานความกลมเกลียวทางสังคม (social cohesion) ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ยิ่งกว่านั้นเสียงสะท้อนจากการดำเนินโครงการในปี 2563-2564 ยังเรียกร้องให้เปิดช่องว่างระหว่างรุ่นวัยในพื้นที่และขณะเดียวกันเพื่อให้เกิดการส่งต่อปฏิสัมพันธ์อันดีสู่คนรุ่นใหม่เพื่อเป็นกลไกในการเห็นยั้งสังคมมิให้เดินไปสู่การแตกแยกไม่สัมพันธ์กันอีกในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง ทั้งยังส่งต่อทุนทางสังคมไปสู่คนรุ่นใหม่ซึ่งจะเป็นผู้สืบสานการอยู่ร่วมกันในสังคมต่อไปภายหน้า

ความสำคัญของปัญหา

ราษฎรอาวุโส ศ.นพ.ประเวศ วะสี กล่าวไว้ว่า “สันติภาพเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของสุขภาวะทางสังคม” (2545) ในทางกลับกันการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนจะเป็นหลักประกันให้สุขภาวะทางสังคมซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน

สถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องยาวนานเป็นสาเหตุสำคัญที่ “บั่นทอนความไว้วางใจระหว่างกันของประชาชนและชุมชน ทำลายธรรมเนียมและคุณค่าทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของความร่วมมือและช่วยเหลือกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ อีกทั้งยังมีโอกาสเพิ่มความขัดแย้งรุนแรงในชุมชนด้วย (Colletta & Cullen, 2000, p. 1 อ้างถึงใน เอกกรินทร์ ต่วนศิริ, 2562: 146)” และเมื่อมีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นกับผู้นำคนสำคัญของแต่ละฝ่าย เช่น ความรุนแรงถึงตายต่อพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นตัวแทนชาวพุทธ และความรุนแรงถึงตายที่เกิดแก่ผู้นำศาสนาอิสลาม ยิ่งกลายเป็นเงื่อนไขให้หลายชุมชนขาดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันไปแล้ว ขณะที่หลายชุมชนอยู่ในสภาวะต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันดังเห็นได้จากผลการสำรวจความคิดเห็นประชาชนต่อกระบวนการสันติภาพชายแดน

ได้ทั้ง 6 ครั้งที่ทำให้เห็นแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ระหว่างชุมชนพุทธ-มุสลิมในพื้นที่ชายแดนใต้ที่ลดลง ทั้ง การแยกที่เรียน และการแยกที่อยู่อาศัย (พัทธ์ธีรา และ ชัมซู, 2565: 958) ในลักษณะชุมชนอัตลักษณ์ เดียวมากขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการสร้างสันติภาพและการอยู่ร่วมกันอย่างปรองดองในสังคม ชายแดนใต้

ไม่เฉพาะแต่ความรุนแรงถึงตายในรอบสองทศวรรษที่เป็นเงื่อนไขให้สายสัมพันธ์ระหว่างผู้คนใน สังคมพหุลักษณะชายแดนใต้มีช่องว่างมากขึ้นเท่านั้น ความพยายามแก้ไขปัญหาสถานการณ์ชายแดนใต้ ด้วยการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมบางนโยบายยังได้สร้างรอยร้าวระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เพิ่มขึ้นอันเนื่องจากการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมของผู้คนและไม่สอดคล้องกับข้อมูลที่ แท้จริงที่ชุมชนเก็บรวบรวมได้ในพื้นที่ ทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจเชิงนโยบาย อย่างรอบคอบรอบด้าน เป็นเหตุให้ชุมชนมีความวิตกกังวลว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะส่งผล กระทบต่อความยั่งยืนของชุมชนพหุลักษณะ มรดกทางภูมิปัญญาอันล้ำค่าและทรัพยากรธรรมชาติอัน สมบูรณ์และบริสุทธิ์จะถูกทำลายจนกลายเป็นสิ่งแหว่งลมเป็นพิษต่อสุขภาพและความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงในการดำรงชีวิต หรือกรณีการพัฒนาโครงการอุตสาหกรรมจะนะ และการก่อสร้างเจ้าแม่ กวนอิมที่ใหญ่ที่สุดในโลกในหมู่บ้านที่มีประชากรกว่าร้อยละ 66 เป็นชาวมุสลิมและพื้นที่รอบด้านก็เป็น ชาวมุสลิมมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรในสามจังหวัด และสี่อำเภอของสงขลาจะกลายเป็นเงื่อนไข ใหม่ๆใหม่ที่เงื่อนไขให้เกิดความขุ่นข้องหมองใจและกลายเป็นประเด็นที่สุมเสียดต่อความขัดแย้ง แดกแยกในสังคมชายแดนใต้และนอกพื้นที่ระหว่างคนที่เห็นด้วยกันการสร้างเจ้าแม่กวนอิมและกับผู้ที่ไม่ เห็นด้วย ซึ่งหากมิได้มีการพูดคุยสื่อสารสร้างความรู้ ความเข้าใจและร่วมกันหาทางออกอย่างสร้างสรรค์ บนฐานการเคารพและใส่ใจเพื่อนร่วมสังคมที่มีวิถีวัฒนธรรมความเชื่อที่แตกต่างกัน กรณีดังกล่าวข้างต้น ล้วนส่งผลให้ความสัมพันธ์กลมเกลียวในสังคมชายแดนใต้เปราะบางยิ่งขึ้น และอยู่ร่วมกันอย่าง หวาดระแวง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development)

สหประชาชาติได้ให้นิยามการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ไว้ว่า หมายถึง แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการ ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นที่จะตามมาทีหลัง(Brundtland Report, 1987) โดยเน้นการดำเนินการ แบบองค์รวมเพื่อให้เป้าหมายที่ตกลงกันในระดับโลกถูกแปลงไปสู่ นโยบายและมาตรการที่ทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงที่มีความหมายต่อชีวิตผู้คนในสังคม ภายใต้หลักการสำคัญของวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 4 ประการ ได้แก่ ความเป็นสากล (Universality) การบูรณาการ (Integration) การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

ระดับพื้นฐาน (Transformation) และการไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง (Leave no one behind) (รัตมณี อ่องสกุล และคณะ, 2563) นอกจากนี้ เพื่อที่จะบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน สหประชาชาติเสนอว่าต้องมีองค์ประกอบสำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth) ครอบคลุมทางสังคม (social inclusion) และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (environmental protection) โดยได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย 169 เป้าหมายย่อย (SDG Targets) ที่มีความเป็นสากล เชื่อมโยงและเกี่ยวพันกัน และกำหนดให้มี 247 ตัวชี้วัด เพื่อใช้ติดตามและประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา โดยสามารถจัดกลุ่ม SDGs ตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ (5P) ได้แก่ (1) การพัฒนาคน (People) ให้มีความสำคัญกับการขจัดปัญหาความยากจนและความหิวโหย และลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม (2) สิ่งแวดล้อม (Planet) ให้มีความสำคัญกับการปกป้องและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศเพื่อพลเมืองโลกรุ่นต่อไป (3) เศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีและสอดคล้องกับธรรมชาติ (4) สันติภาพและความยุติธรรม (Peace) ยึดหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีสังคมที่สงบสุข และไม่แบ่งแยก และ (5) ความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป.)

การพัฒนาที่ยั่งยืนข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่ามีความเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคลไปจนถึงระดับโครงสร้างสังคมการเมืองและสิ่งแวดล้อมที่ต้องสอดประสานความร่วมมือกันในการสร้างสุขภาวะให้เอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตร่วมกันของทั้งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในลักษณะที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนสันติภาพแบบองค์รวมซึ่งไม่อาจจะแยกสุขภาวะและความอยู่ดีกินดีของปัจเจกออกจากสังคมชุมชนได้ ยิ่งกว่านั้นยังจำเป็นต้องมีระบบการเมืองการปกครองที่อำนวยให้ปัจเจกบุคคลและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างสภาวะแวดล้อมและระบบนิเวศที่เอื้อต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับระบบสังคมการเมืองและวัฒนธรรมอันเป็นฐานความมั่นคงมนุษย์

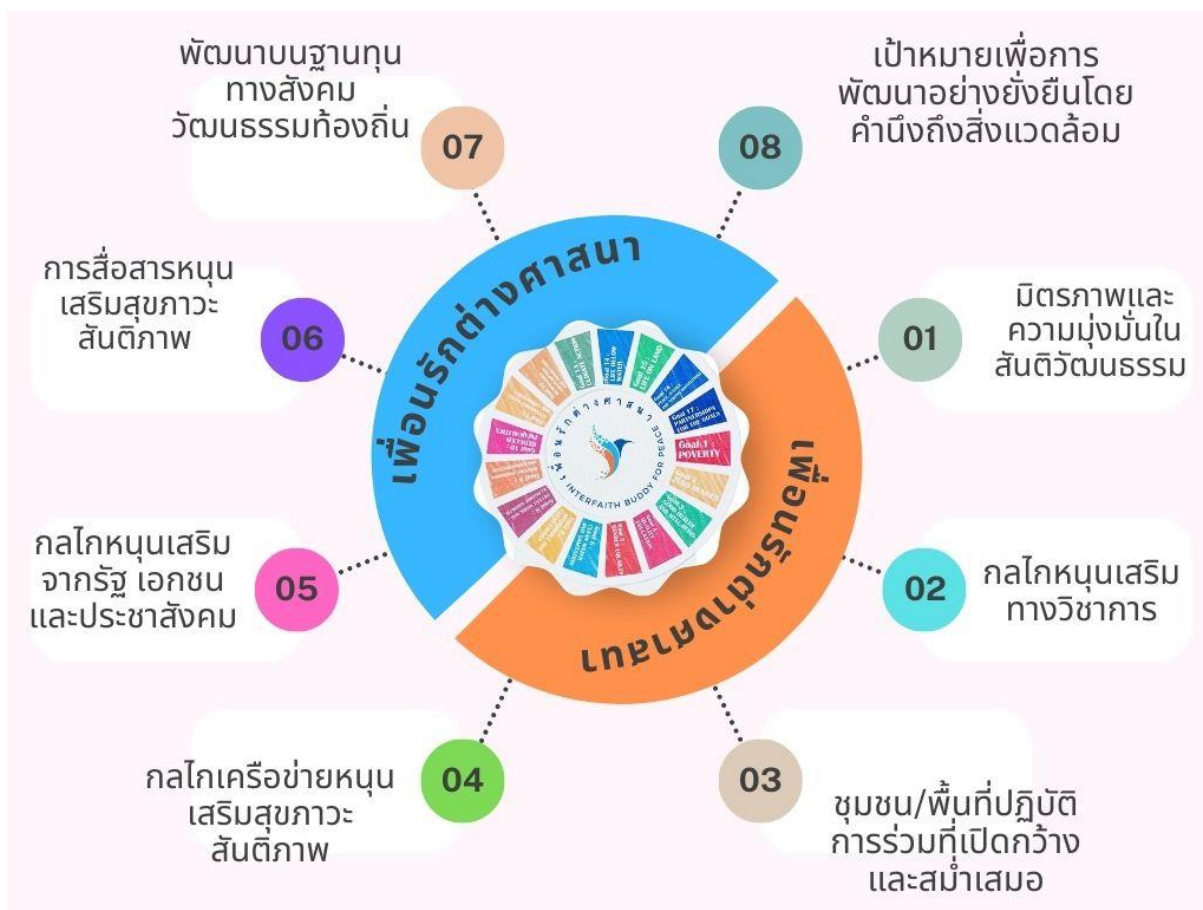
ประเวศ วะสี (2545) ให้นิยามไว้ว่า สุขภาพอันหมายถึงสุขภาวะที่สมบูรณ์นั้นประกอบด้วยสุขภาพทางกาย จิตใจ จิตวิญญาณ และสุขภาพทางสังคม และทั้งสี่มิตินั้นเชื่อมโยงกัน สุขภาวะทางสังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันด้วยดีของผู้คนในสังคม การมีความรุนแรงเกิดขึ้นในสังคมย่อมส่งผลให้เกิดการกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และสุขภาพทางสังคม เช่นเดียวกับที่ที่มีความขัดแย้งคุกรุ่นซ่อนอยู่ในชุมชนเพราะทำให้ผู้คนต่างหวาดระแวง ไม่ไว้วางใจ ไม่ไปมาหาสู่ และบางรายในบางชุมชนอาจถึงขั้นโกรธเกลียดซึ่งไม่สัมพันธ์กัน ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลให้เกิดสภาวะไร้สันติภาพ

2. มิตรภาพสู่สันติภาพ

“เพื่อนรักต่างศาสนา” พัฒนาจากฐานคิดเรื่อง “มิตรภาพสู่สันติภาพ” และถอดบทเรียนจากการวิจัยในโครงการ *บทบาทผู้นำศาสนากับการสร้างสันติภาพในชายแดนใต้: ศาสนสัญญาสู่สุขภาวะ* (พัทธ์ธีรานาคอุไรรัตน์, 2563) และงานวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง *เพื่อนรักต่างศาสนา ผู้นำกับการถักทอสันติภาพและการปรองดองในสังคมไทย* (พัทธ์ธีรานาคอุไรรัตน์และคณะ, 2564) บนข้อถกเถียงที่ว่า การสร้างสันติภาพและการรื้อฟื้นคืนดี เพื่อเรียกคืนมิตรภาพและความปรองดองสมานฉันท์อย่างยั่งยืนไม่อาจเกิดขึ้นได้แค่เพียงคู่ขัดแย้งระดับบุคคลเลิกขัดแย้งและหันมาคืนดีกันเท่านั้น ในสังคมที่ความขัดแย้งรุนแรงยืดเยื้อและผู้ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงมาจากทั้งสองฝ่ายที่ถูกมองว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับฝ่ายที่ขัดแย้งกันไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แม้ว่าจะมีความพยายามยืนยันความไม่เกี่ยวข้องกับฝ่ายที่ขัดแย้งกัน ทว่าการที่รัฐไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดจริงมาลงโทษและไม่สามารถคืนความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้สังคมได้ ความคลุมเคลือดังกล่าวก่อให้เกิดความแตกแยกร้าวลึกในสังคม (ศิวัช ศรีโกคางกุล, 2560; Clements & Lee, 2021) การสร้างสันติภาพและการรื้อฟื้นคืนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมที่แตกแยกเป็นฝักฝ่ายไม่อาจทำได้ด้วยการสั่งการ หากแต่ต้องพัฒนาสายสัมพันธ์จากชุมชนฐานรากเพื่อให้ “มิตรภาพ” ได้ทำหน้าที่ยึดโยงความไว้วางใจ โดยผู้นำศาสนาที่มีสายสัมพันธ์อันดีต่อกันและมีความเข้าใจในวิถีศาสนาและวัฒนธรรมของกันและกันเป็นต้นแบบและเป็นที่ปรึกษาให้เด็กและเยาวชนในแนวทางที่เปิดรับฟังและคอยหนุนเสริมกำลังใจให้ และช่วยลดเงื่อนไขที่กระตุ้นให้เกิดความขัดแย้งรุนแรง สนับสนุนให้มีการเพิ่มพื้นที่สาธารณะที่ปลอดภัยเพื่อให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสามารถเกิดขึ้นได้เพื่อนำไปสู่การขยายพื้นที่ปลอดภัยในการสร้างความร่วมมือกันสร้างชุมชนที่ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเคารพให้เกียรติกันและกัน ขณะที่การทำกิจกรรมร่วมค้นหาทรัพย์สินมรดกทางประวัติศาสตร์ร่วมราก วัฒนธรรมร่วมถิ่นที่ก่อร่างสร้างชุมชนมาแต่อดีต เพราะ การพัฒนาอย่างยั่งยืนบนฐานความมั่นคงมนุษย์ (Human Security) ไม่เพียงแต่ต้องการปัจจัยพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิต สำนึกและความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ตัวตน ตลอดจนความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาเป็นส่วนสำคัญต่อความมั่นคงทางจิตวิญญาณมนุษย์ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งมีคุณค่าสูงและเป็นทั้งองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาริเริ่มของมนุษย์ (ICOMOS, n.d) การร่วมค้นหาวิถีที่เป็นชุมทรัพย์ของชุมชนร่วมกันจะช่วยให้เห็นกลไกที่ยึดโยงผู้คนเข้าด้วยกันและช่วยลดช่องว่างระหว่างรุ่นวัยได้เป็นอย่างดี ทั้งยังเป็นการสร้างสรรค์และส่งต่อความตระหนักและภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตน สร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และชื่นชม หวงแหนและส่งต่อทรัพย์สินมรดกล้ำค่าที่ซ่อนในชุมชนและทำหน้าที่เป็นกลไกยึดโยงผู้คนเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งโมเดลนี้ตกผลึกร่วมกันจากการร่วมทดลองดำเนินโครงการมาตั้งแต่ปี 2563 โดย “โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา” นี้ถอดบทเรียนจากการทำงานระหว่างอิหม่ามอาซาฟา (Imam Ashafa) และปาสเตอร์เจมส์ (Pastor James) ที่เคยเป็นคู่ขัดแย้ง

และร่วมในขบวนการใช้ความรุนแรงเช่นฆ่าอีกฝ่ายก่อนที่จะตระหนักว่า การใช้ความรุนแรงไม่ช่วยให้พวกเขามีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ได้พบกันสันติภาพ ตรงกันข้าม การใช้ความรุนแรงเช่นฆ่าและสร้างความเกลียดชังต่อกันนั้นขัดกับหลักคำสอนทางศาสนาที่พวกเขานับถือ การตั้งคำถามกับวิธีการปฏิบัติต่ออีกฝ่ายราวกับเป็นศัตรูทั้งที่ไม่เคยรู้จักพูดคุยกันมาก่อนจากคนกลางที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในสานเสวนาวางเตียงกันทำให้ทั้งสองเปลี่ยนท่าที มุมมอง และหันมารับฟังกันและกันมากขึ้น จนที่สุดจากที่เคยเป็นศัตรูก็กลายเป็นเพื่อนรักออกเดินทางไปสร้างสันติภาพและการคืนดีโดยใช้การสานเสวนา (religious dialogue) ในสังคมในจีเรียจนได้รับการขนานนามว่าเป็น “เพื่อนรักต่างศาสนา” ซึ่งโครงการเพื่อนรักต่างศาสนาได้นำมาเป็นต้นแบบและพัฒนาให้เข้ากับสังคมไทยที่กำลังเผชิญหน้ากับความขัดแย้งรุนแรงอันเกิดจากปัญหาทางการเมือง มิใช่ปัญหาทางศาสนา ทว่าความต่างทางศาสนาชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรมของผู้คนในชายแดนใต้กลับกลายเป็นเงื่อนไขที่หล่อเลี้ยงความแตกแยกก้าวลึกซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสังคมที่ถูกความรุนแรงกระแทกซ้ำมานานจนเปราะบางและอาจล่มสลายได้หากไม่ใส่ใจแปลงเปลี่ยนแก้ไขปัญหาให้กับเด็กและเยาวชนต่อไป เช่น การดูแลรักษาโรคตามภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือความเชื่อทางศาสนาโดยไม่เลือกปฏิบัติไม่ว่าจะด้วยเหตุแห่งการนับถือศาสนาต่างกัน การดูแลรักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้สะอาดปลอดภัยไม่ก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ ตลอดจนการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งด้วยกลไกและภูมิปัญญาของชุมชนโดยยังคงรักษามิตรภาพและความสัมพันธ์ในชุมชนไว้ก่อนที่สถานการณ์ความรุนแรงในปี 2547 จะเข้ามาสร้างความแตกแยกก้าวลึกในชุมชน จากงานวิจัยเชิงเอกสาร นำมาสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติการและทดลองในโครงการนำร่องจนตกผลึกเป็นโมเดลหรือพื้นที่สายสัมพันธ์อันดีงามและพัฒนาสานต่อให้เป็นรูปธรรมผ่าน “โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา” ซึ่งประกอบด้วยแนวทางในการทำงาน ดังนี้

1. การค้นหาผู้นำต่างศาสนาทั้งที่เป็นผู้นำทางการและผู้นำธรรมชาติที่มีสายสัมพันธ์อันดี มีความเข้าใจในวิถีศาสนาและวิถีวัฒนธรรมของกันและกัน โดยใช้แนวคิดศาสนาเพื่อสันติภาพ
2. สร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจสำหรับดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์
3. ดำเนินการโดยใช้กิจกรรมบนฐานคิด “สุขภาพสะพานสู่สันติภาพ” “สิทธิมนุษยชน” และ “การแปลงเปลี่ยนความขัดแย้งด้วยสันติวิธี” และประยุกต์การทำงานผสานความร่วมมือกับเครือข่ายแบบสหวิทยาการเพื่อร่วม “ค้นหากลไกชุมชนทรัพยากรชุมชน” ซึ่งอาจจะเป็นประวัติศาสตร์ร่วมราก วัฒนธรรมประเพณีร่วมถิ่น มรดกทางภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ชุมชนพหุลักษณะในอดีตใช้ในการอยู่ร่วมกันเพื่อค้นหาและวางเป้าหมายเพื่อการยกระดับการพัฒนาเป็นกลไกสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนจากชุมชนฐานรากต่อไป โดยมีองค์กรประกอบและเงื่อนไขในการทำงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

1. เพื่อขยายผลการขับเคลื่อนซึ่งนำนโยบายการสร้างสันติภาพและความปรองดองอย่างยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและ สุขภาวะอย่างเป็นรูปธรรม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ย่อยให้มี
 - 1.1 กิจกรรมค้นหาชมุททรัพย์ชุมชนซึ่งใช้เป็นกลไกเพื่อส่งเสริมการนำโมเดลเพื่อนรักต่างศาสนาไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรอันทรงคุณค่าทั้งจับต้องได้ง่ายและจับต้องได้ยากให้มีความยั่งยืนและเห็นเป็นรูปธรรม
 - 1.2 เพื่อสืบสาน และ สื่อสารสร้างความตระหนักในคุณค่าของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนและของสังคมโดยรวม
2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลโครงการนำเสนอข่าวสารที่หนุนเสริมการสร้างสันติภาพและความปรองดองอย่างยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและสุขภาพจากชุมชนฐานรากชายแดนใต้

เป้าประสงค์และผลลัพธ์

วัตถุประสงค์โครงการ	เป้าประสงค์	กลยุทธ์/กิจกรรม	ผลลัพธ์
1. เพื่อขยายผลการขับเคลื่อนชื่อนานโยบาย การสร้างสันติภาพและความปรองดองอย่างยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและ สุขภาวะอย่างเป็นรูปธรรม	1. เพื่อส่งเสริมการนำโมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา ไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรอันทรงคุณค่าทั้งจับต้องได้ และจับต้องได้ยากให้มีความยั่งยืนและเห็นเป็นรูปธรรม	1. เพื่อนรักต่างศาสนารุ่นเยาว์รักษัจจะนะยั่งยืน	<p>1. เพื่อนรักรุ่นเยาว์ 30 คนที่จะเป็นผู้ดีทอมิตรภาพด้วยความตระหนักในคุณค่าประวัติศาสตร์ร่วมราก วัฒนธรรมร่วมถิ่น ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมหล่อเลี้ยงสรรพชีวิตที่บรรดาผู้ใหญ่อะไรๆ ร่วมกันปกป้องและดูแลเก็บรักษาไว้ให้เยาวชน ซึ่งมีโอกาสพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เชื่อมโลกมลายู</p> <p>2. เยาวชนเกิดการตระหนักรู้คุณค่าในการมีส่วนร่วมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยยุทธศาสตร์ที่ตอบโจทย์การพัฒนาท้องถิ่นจะนะ ยั่งยืน 15 ยุทธศาสตร์ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติทั้ง 17 เป้าหมาย</p>
		2. เพื่อนรักรุ่นจิ๋ว “เดินเมืองทุ่งคา” ค้นหาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ร่วมรากวัฒนธรรมร่วมใจ	2.1 ผู้เข้าร่วมทั้งเด็กและผู้ใหญ่กว่า 40 คน เกิดการเรียนรู้ข้ามรุ่นวัย ข้ามพื้นที่ ทางศาสนา และได้รู้พื้นที่สายสัมพันธ์กับเครือญาติต่างศาสนาและความเชื่อ และเกิดการตระหนักในการส่งต่อภูมิปัญญาอันเป็นทรัพย์มรดกล้ำค่าให้คนรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ	เป้าประสงค์	กลยุทธ์/กิจกรรม	ผลลัพธ์
			2.2 ได้รวบรวมฐานข้อมูลศักยภาพชุมชนเพื่อยกระดับเป็นแหล่งเรียนรู้ทางมรดกภูมิปัญญา หรือการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วัฒนธรรม สังคม และการพัฒนาวิสาหกิจยา-สมุนไพร
		3. เพื่อนักปรัชปะนาระ	3.1 เยวชนพุทธ-มุสลิมจำนวน 36 รูป/คน เกิดการเรียนรู้ข้ามรุ่นวัยข้ามพื้นที่ศาสนาชาติพันธุ์ภาษาและวัฒนธรรม ตระหนักถึงคุณค่าของสายสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีต่อกันและประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาร่วมรากที่คนรุ่นก่อนถือปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุลักษณะ 3.2 เกิดการเรียนรู้ที่จะก้าวข้ามความหวาดกลัวไปให้ถึงความไว้วางใจเพื่อร่วมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการกลับมาปฏิบัติสัมพันธ์ฉันเพื่อนร่วมชุมชน
		4. เพื่อนักโยโป “สานสัมพันธ์เพื่อนรักต่างศาสนาสู่นิสิตยั้งยืน”	4. ประชาชนกว่า 100 รูป/คนเข้าร่วมรับฟังการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การถักทอความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนรักต่างศาสนาที่ก้าวข้ามความท้าทายหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความรุนแรงถึงตายขาดแคลนใต้ในรอบสองทศวรรษ ทำให้ตระหนักถึงการรักษาความสัมพันธ์เพื่อป้องกัน

วัตถุประสงค์โครงการ	เป้าประสงค์	กลยุทธ์/กิจกรรม	ผลลัพธ์
			<p>ความแตกแยก ตระหนักถึงการเปิดพื้นที่เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือสร้างชุมชนสันติสุขยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและข้อมูลศักยภาพชุมชนที่พร้อมสำหรับการพัฒนาต่อยอดไปสู่การยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเรียนรู้เชิงธรรมชาติ – เชิงสุขภาพ</p>
<p>2. เพื่อจัดทำฐานข้อมูลโครงการนำเสนอข่าวสารที่หนุนเสริมการสร้างสันติภาพและความปรองดองอย่างยั่งยืนบนฐานมิตรภาพและสุขภาพจากชุมชนฐานรากชายแดนใต้</p>	<p>2. เพื่อสืบสาน และ สื่อสารสร้างความตระหนักในคุณค่าของการพัฒนาอย่างยั่งยืนสู่เยาวชนคนรุ่นใหม่เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของชุมชนและของสังคมโดยรวม</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ละคร “เพื่อนรักต่างศาสนา: จะนะยั่งยืน” 2. นิทรรศการเรื่องเล่าเพื่อนรักจาก 4 พื้นที่นำร่อง 3. คลิปสารคดี 4. การจัดกิจกรรมในพื้นที่จริงของทั้ง 4 พื้นที่นำเสนอในรูปแบบของ “สารเพื่อนรัก” คลิปสื่อสารใน TikTok 5. การถ่ายรูปเช็คอินติดแฮชแท็ก #เพื่อนรักต่างศาสนา สื่อสารเรื่องราวดี ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์ 6. คลิปสื่อสารกิจกรรมเพื่อนรักต่างศาสนา “ปัตตานีเมืองสันติภาพ” 	<p>เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไปเกิดความตระหนักในคุณค่าภูมิปัญญาและความทุ่มเทของบรรพชนในการรักษาฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภูมิปัญญาต่าง ๆ ตกผลึกเป็นการสื่อสารเรื่องราวการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานรากบนความผูกพันระหว่างผู้คนต่างศาสนา ภาษาชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมในรูปแบบของสื่อศิลปะรูปแบบต่าง ๆ</p> <p>ปลูกจิตสำนึกในการลุกขึ้นมาพัฒนาพื้นที่สร้างสรรค์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น</p>

พื้นที่ปฏิบัติการนำร่อง

1. ชุมชนจะนะ จ.สงขลา “โมเดลจะนะยั่งยืน”

ภาพโดย: พัทธิธีรา นาคอุไรรัตน์

2. ชุมชนปะนาเระ จ.ปัตตานี

ภาพโดย: อมรรัตน์ นิลราช

3. ชุมชนหมู่ไป จ.ยะลา

ภาพโดย: สำนักงานเทศบาลตำบลหมู่ไป

4. ชุมชนทุ่งคา จ. หนองบัวลำภู

ภาพโดย: พงษ์พันธ์ สุขสุพันธ์

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ข้อเสนอที่ 1. พื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่ปลอดภัย: ขอให้รัฐและฝ่ายผู้เห็นต่างเร่งลดความรุนแรง เพิ่มพื้นที่ปลอดภัยและป้องกันการก่อเหตุอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ถนน ตลาดร้านค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างทั่วถึงและ สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ภาคประชาชนได้ใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างปลอดภัยในสังคมพหุลักษณะ และทำให้พื้นที่ศาสนสถาน โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นเขตปลอดภัย

ข้อเสนอที่ 2. เพิ่มพื้นที่สาธารณะสร้างสรรค์สังคมพหุลักษณะ: เพิ่มพื้นที่สาธารณะสร้างสรรค์สังคมพหุลักษณะที่เป็นกลางและปลอดภัยเพื่อให้สามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้คนต่างศาสนา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมในชายแดนใต้ เช่น พิพิธภัณฑน์บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ร่วมรากอันหลากหลายวัฒนธรรมประเพณีร่วมกันของชุมชน สนามกีฬาหรือพื้นที่เล่นร่วมกันของเด็กในชุมชน พื้นที่เรียนรู้และพัฒนาอาชีพร่วมกันในชุมชน โดยรัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมให้เป็นแบบใดแบบหนึ่ง

ข้อเสนอที่ 3. กระจายอำนาจให้ภาคประชาชนออกแบบสังคมสันติสุขบนวิถีวัฒนธรรมชุมชน : กระจายอำนาจและการตัดสินใจให้ชุมชนพหุลักษณะได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างสันติและยั่งยืนบนฐานความต้องการของชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมชุมชน โดยรัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญชั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอที่ 4. ยกระดับภูมิปัญญาชุมชนเป็น Soft Power: รัฐต้องสนับสนุนทุนให้ชุมชนค้นหาและพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างความยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาทางสังคมวัฒนธรรมร่วมรากและฐานทรัพยากรชุมชนเพื่อยกระดับเป็น Soft Power ที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น พิพิธภัณฑน์ประวัติศาสตร์ร่วมราก การพัฒนาผลิตภัณฑ์ยาและสมุนไพรจากพืชพันธุ์อันหลากหลาย การฟื้นฟูระบบนิเวศของฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงประวัติศาสตร์ เชิงสุขภาพ

ข้อเสนอที่ 5. เพิ่มช่องทางการสื่อสารสร้างสรรค์อัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนพหุลักษณะ:
 เพิ่มช่องทางการสื่อสารเรื่องราวการสร้างสันติภาพจากภูมิปัญญาของชุมชนที่แสดงให้เห็นวิถีวัฒนธรรม
 การอยู่ร่วมกันอย่างภาคภูมิใจในอัตลักษณ์อันหลากหลายของพื้นที่ชายแดนใต้

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก “โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา”

พื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่ปลอดภัย

เพิ่มพื้นที่สาธารณะสร้างสรรค์สังคมพหุลักษณะ

การกระจายอำนาจให้ภาคประชาชนออกแบบสังคมสันติสุขบนวิถีวัฒนธรรมชุมชน

การยกระดับภูมิปัญญาชุมชนเป็น SOFT POWER

เพิ่มช่องทางการสื่อสารสร้างสรรค์อัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนพหุลักษณะ

ขอให้รัฐและฝ่ายผู้เห็นต่างเร่งลดความรุนแรง เพิ่มพื้นที่ปลอดภัยและป้องกันการก่อเหตุอย่างมีประสิทธิภาพในพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ที่ประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ถนน ตลาดร้านค้า เพื่อสร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้เกิดขึ้นในพื้นที่อย่างทั่วถึงและ สร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ภาคประชาชนได้ใช้ชีวิตและดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างปลอดภัยในสังคมพหุลักษณะ **และทำให้พื้นที่ศาสนสถาน โรงเรียน โรงพยาบาล เป็นเขตปลอดภัย**

เพิ่มพื้นที่สาธารณะสร้างสรรค์สังคมพหุลักษณะที่เป็นกลางและปลอดภัยเพื่อให้สามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์ท่ากิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้คนต่างศาสนาชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมในชายแดนใต้ เช่น พิพิธภัณฑ์บอกเล่าเรื่องราวประวัติศาสตร์ร่วมรากอันหลากหลายวัฒนธรรม ประเพณีร่วมกันของชุมชน สนามกีฬาหรือพื้นที่เล่นร่วมกับของเด็กในชุมชน พื้นที่เรียนรู้และพัฒนาอาชีพร่วมกันในชุมชน โดยรัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซงหรือควบคุมให้เป็นแบบใดแบบหนึ่ง

กระจายอำนาจและการตัดสินใจให้ชุมชนพหุลักษณะได้ร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างสันติและยั่งยืนบนฐานความต้องการของชุมชนด้วยวิถีวัฒนธรรมชุมชน โดยรัฐ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญขั้นสูงอย่างเป็นรูปธรรม

รัฐต้องสนับสนุนทุนให้ชุมชนค้นหาและพัฒนาศักยภาพเพื่อสร้างความยั่งยืนบนฐานภูมิปัญญาทางสังคมวัฒนธรรมร่วมรากและฐานทรัพยากรชุมชนเพื่อยกระดับเป็น Soft Power ที่มีมูลค่าเพิ่ม เช่น พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ร่วมราก การพัฒนาผลิตภัณฑ์และสมุนไพรจากพืชพันธุ์อันหลากหลาย การฟื้นฟูระบบนิเวศของฐานทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เชิงประวัติศาสตร์ เชิงสุขภาพ

เพิ่มช่องทางการสื่อสารเรื่องราวการสร้างสันติภาพจากภูมิปัญญาของชุมชนที่แสดงให้เห็นวิถีวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างภาคภูมิใจในอัตลักษณ์อันหลากหลายของพื้นที่ชายแดนใต้

INTERFAITH BUDDY FOR PEACE , 12 MAY 2024

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

การพัฒนาอย่างยั่งยืนจากชุมชนฐานราก “โมเดลเพื่อนรักต่างศาสนา”
AN APPROACH TO SUSTAINABLE PEACEBUILDING BY LOCAL COMMUNITIES
“INTERFAITH BUDDY FOR PEACE MODEL”

 <p>พื้นที่ปลอดภัย และพื้นที่ปลอดอาวุธ</p> <p>Implementing safe zone and weapon free zone</p>	 <p>เพิ่มพื้นที่สาธารณะ สร้างสรรค์สังคมพหุวัฒนธรรม</p> <p>Creating larger public space as basis for multicultural society</p>	 <p>การกระจายอำนาจให้ภาคประชาชนนอกแบบสังคมสันติสุขบนวิถีวัฒนธรรมชุมชน</p> <p>Enabling civil society organizations to build culture of peace in communities and beyond</p>	 <p>การยกระดับภูมิปัญญาชุมชนเป็น SOFT POWER</p> <p>Enhancing community wisdom and its application as soft power</p>	 <p>เพิ่มช่องทางการสื่อสาร สร้างสรรค์อัตลักษณ์วัฒนธรรมชุมชนพหุวัฒนธรรม</p> <p>Increasing channels of communication for better cross-cultural exchange</p>
---	---	---	--	---

INTERFAITH BUDDY FOR PEACE, 12 MAY 2024

เรียบเรียง: พัทธิธีรา นาคอุไรรัตน์

กราฟฟิก: พัทธิธีรา นาคอุไรรัตน์ พงษ์พันธ์ุ สุขสุพันธ์ อมรรรัตน์ นิลราช

ออกแบบปก: ชัชฎณพงษ์ สรรพา ทัดพงษ์ รัตน์พันธ์

ประสานงานการพิมพ์: กัญญณัช เวล้าแจ้ง

จัดพิมพ์โดย:

สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขที่ 999 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170

โทร. 02-4410813-5 ต่อ 2126 โทรสาร. 02-44110872-3

www.interfaithbuddy.com Facebook page: Interfaith Buddy for Peace

พิมพ์ที่: บริษัท อิมเพรส จำกัด 51/88 วิภาวดีรังสิต 66 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กทม. 10210